

Дамаскін М. П.,
аспірант

Міжнародного гуманітарного університету

ACQUIS COMMUNAUTAIRE В ПРАВІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню поняття та сутності *acquis communautaire* як спільного політичного та правового доробку Європейського Союзу та його значення і вплив на національне законодавство України. Встановлено, що *acquis communautaire* являє собою політичну, правову, економічну та культурну спадщину ЄС, яка знаходиться в процесі постійного динамічного розвитку. Визначено, що складна внутрішня будова *acquis communautaire* обумовлює потребу в виділенні елементів *acquis communautaire* та їх правового аналізу. Акцентовано, що необхідність дослідження *acquis communautaire* обумовлена в першу чергу прагненням України до набуття повноправного членства України в Європейському Союзі, адже ключовою умовою вступу є спроможність країни-кандидата до впровадження *acquis communautaire* у національне законодавство та правову систему. Визначено, що найбільший вплив на законодавство України має *acquis* вступу як доробок, визначений Європейським Союзом спільно з Україною, який враховує індивідуальні особливості національної правової системи та має унікальний зміст щодо обсягу *acquis* ЄС, який підлягає імплементації на етапі підготовки до вступу в ЄС. Визначено, що центральним актом, який власне і визначає зміст та обсяг *acquis* вступу для України є Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, якою визначені правові акти та стандарти ЄС, які мають дістати відображення в національному законодавстві України. Звернуто увагу на важливість для України як держави-кандидата, а також для національного законодавства України *acquis* вступу, яке включає в себе не лише правові норми та судові рішення, але й теперішні та майбутні політичні рішення, що були прийняті Європейським Союзом щодо країни-кандидата. Проаналізовано інші складові елементи *acquis communautaire*, зокрема інституційний *acquis*, *acquis* Європейської економічної зони політичний *acquis* та конституційний *acquis*, та їх вплив на національне законодавство України.

Ключові слова: *acquis communautaire*, євроінтеграція, Європейський Союз, Угода про асоціацію, національне законодавство, *acquis* вступу.

Постановка проблеми. Закріплення в нормах Основного Закону стратегічного курсу України на набуття повноправного членства в Європейському Союзі обумовило посилення інтеграційних процесів та необхідність дослідження правової системи ЄС для цілей національного законодавства. Україна офіційно подала заявку на вступ до ЄС 28 лютого 2022 року, а 17 червня 2022 року Європейська комісія рекомендувала надати Україні статус кандидата, зазначивши значний прогрес

у демократичних реформах та потребу в подальших змінах. Вже 23 червня 2022 року глави держав і урядів країн ЄС ухвалили рішення про надання Україні статусу країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу.

Отримання статусу країни-кандидата Україною обумовило вихід на перший план питання щодо адаптації національного законодавства до права ЄС, основу якого складає *acquis communautaire*.

Стан дослідження. Питанню вивчення *acquis communautaire* як основи правової системи Європейського Союзу присвячені численні праці вчених, зокрема К. Джиалдіно, І.Ю. Діра, В.І. Муравйова, Р.А. Петрова тощо. При цьому, зважаючи на мобільність та змінюваність правових норм, необхідність їх адаптації вимогам часу та стабільного розвитку *acquis* ЄС, дослідження цієї правової категорії та її складових становить значний науковий інтерес.

Метою статті є здійснення аналізу *acquis communautaire* як основи правової системи Європейського Союзу та його значення для національного законодавства України в умовах євроінтеграції.

Виклад основного матеріалу. Процес євроінтеграції на території України є доволі тривалим та складним, що пов'язується в першу чергу з особливостями національної правової системи та правової системи ЄС. Перші кроки в напрямку євроінтеграції були зроблені ще у 1993 році. Так, відповідно до п. 2 підрозділу «А» розділу III Основних напрямків зовнішньої політики України, затверджених Постановою Верховної Ради України від 02.07.1993 року № 3360-ХІІ, «Україна здійснює активну, гнучку і збалансовану зовнішню політику на таких головних напрямках: 1. Розвиток двосторонніх міждержавних відносин. 2. Розширення участі в європейському регіональному співробітництві. 3. Співробітництво в рамках Співдружності незалежних держав. 4. Членство в ООН та інших універсальних міжнародних організаціях. Кожен з цих напрямів має комплекс пріоритетів, які зумовлюються національними інтересами України та її прагненням сприяти підтриманню регіонального і загального миру, забезпеченню міжнародної безпеки, вирішенню глобальних проблем людства» [1].

Окрім того, Основні напрямки зовнішньої політики України 1993 року закріплювали положення, згідно з яким «перспективною метою української зовнішньої політики є членство України в Європейських Співтовариствах, а також інших західноєвропейських або загальноєвропейських структурах за умови, що це не шкодитиме її національним інтересам. З метою підтримання стабільних відносин з Європейськими Співтовариствами Україна укладе з ними Угоду про партнерство і спів-

робітництво, здійснення якої стане першим етапом просування до асоційованого, а згодом – до повного її членства у цій організації» [2]. Основними напрямками зовнішньої політики України 1993 року також не було залишено поза увагою міжнародні організації, так підкреслено, що «пріоритетним напрямом діяльності України у всесвітніх міжнародних організаціях є активна участь в ООН та її спеціалізованих установах» [2].

З моменту окреслення перспективного напрямку зовнішньої політики України на повноправне членство в Європейських Співтовариствах (наразі – Європейському Союзу) та в ООН та її спеціалізованих установах у 1993 році минуло майже чверть століття, разом з тим, курс України залишився незмінним та націленим на якісні суспільні та державні перетворення, що неодмінно пов'язані із актуалізацією національного законодавства.

З цього приводу варто підкреслити, що не дивлячись на набуття статусу країни-кандидата, перед нашою державою стоїть ще багато викликів, пов'язаних із досягненням відповідності Копенгагенським критеріям вступу до ЄС, одним із яких є здатність взяти на себе зобов'язання членства, зокрема імплементацію законодавства ЄС (*Acquis Communautaire*).

Вперше в нормах національного законодавства поняття «*Acquis Communautaire*» було вжито у 2000 році у Програмі інтеграції України до Європейського Союзу, затвердженій Президентом України 14 вересня 2000 року (далі по тексту – Програмі інтеграції 2000 року). Згідно з положеннями Програми інтеграції 2000 року, «шляхи та темпи реалізації окремих пріоритетів та Програми в цілому будуть визначатись прогресом у проведенні економічних реформ, що є головною умовою успішної адаптації Україною в достатніх обсягах правових та нормативних стандартів ЄС - *Acquis communautaire*» [3].

В подальшому, питання адаптації національного законодавства до права ЄС постало із затвердженням Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, відповідно до якої метою адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу є «досягнення відповідності правової системи України *acquis communautaire* з урахуванням критеріїв, що висуваються Європейським Союзом (ЄС) до держав, які мають намір вступити до нього» [4].

При цьому, окреслені нормативно-правові акти національного законодавства, що мали на меті зрушити з місця процес адаптації національного законодавства до права ЄС не визначали ані сутності, ані змісту поняття «*acquis communautaire*». Зазначена обставина вимагає здійснення ґрунтовного аналізу сутності «*acquis communautaire*», його змісту і значення для національної правової системи, оскільки гармонізація національного законодавства з нормами ЄС визначає майбутнє України як повноправного члена європейської спільноти.

Власне термін «*acquis*» походить з французької мови, та перекладається як «надбання». Під «*acquis communautaire*» в найбільш загальному тлумаченні розуміють «надбання співдружності», тобто сукупність всіх нормативних актів ЄС. Окрім того, в офіційних документах інститутів ЄС поняття «*acquis communautaire*» дуже часто вживається в значенні синонімічному з поняттям «законодавство ЄС» [5].

В офіційному глосарії термінів та понять ЄС надається таке визначення поняття «*acquis*» – це сукупність спільних прав та зобов'язань, що складають право Європейського Союзу, які

були включені до правових систем окремих держав-членів. *Acquis* ЄС постійно розвивається з часом і включає: зміст, принципи та політичні цілі договорів ЄС; будь-яке законодавство, прийняте для застосування цих договорів та прецедентного права, розробленого Судом Європейського Союзу; декларації та резолюції, прийняті ЄС; заходи у сферах спільної зовнішньої політики та політики безпеки, юстиції та внутрішніх справ; міжнародні угоди, які укладає ЄС, та угоди, укладені між самими державами-членами щодо діяльності ЄС» [6].

Разом з тим, окреслене визначення не розкриває сутності *Acquis* ЄС, не дозволяє зрозуміти його кількісні та якісні характеристики, та, що найважливіше, не дає зрозуміти, яка частина *Acquis* ЄС є обов'язковою для імплементації у національну правову систему державою-кандидатом для набуття повноправного членства в ЄС. Вказані питання обумовлюють потребу у дослідженні змісту поняття «*acquis communautaire*».

Як слушно зазначає Р.А. Петров, «починаючи з витоків європейської інтеграції, поняття «*acquis communautaire*» стало широко застосовуватись серед інститутів та держав – членів ЄС та символізує всі правові та політичні досягнення ЄС за півстолітній період його еволюції. З часом «*acquis communautaire*» набуло рис динамічного та комплексного поняття, що знайшло своє застосування у внутрішній та зовнішній сферах діяльності ЄС. У внутрішній сфері «*acquis communautaire*» є основою всієї структури ЄС. У зовнішній сфері імплементація та ефективне застосування «*acquis communautaire*» – головна умова завершення переговорів щодо вступу до ЄС для держави-кандидата» [7, с. 19].

Сьогодні «*acquis communautaire*» у праві ЄС включає близько ста п'ятдесяти тисяч сторінок законодавчих актів, прийнятих у ЄС протягом більш ніж 50 років існування, і складається з 6 кластерів та 35 глав. Як відмічає І.Ю. Дір, «кластери сформовані у такі тематичні блоки: перший кластер стосується основоположних прав та свобод, другий – внутрішнього ринку, третій – конкурентоспроможності та інклюзивного зростання, четвертий – «зеленого» порядку денного та сталого взаємозв'язку, п'ятий – ресурсів, сільського господарства та єдності, шостий – зовнішніх відносин» [8, с. 350].

Вказане свідчить про те, що кількісно поняття «*acquis communautaire*» охоплюється не тільки правом ЄС, але включає в себе всі правовідносини, що регулюються установчими договорами ЄС, включаючи вторинне законодавство та судову практику ЄС.

Іншого погляду дотримується В. І. Муравйов який вважає, що «зміст поняття «*acquis communautaire*» вужчий, ніж поняття «право ЄС» і відповідає змісту поняття «правова система ЄС» [9, с. 215]. Окрім цього, дослідник відмічає «динамічний характер «*acquis communautaire*», особливо в сфері зовнішніх відносин ЄС та процесу розширення ЄС» [9, с. 216].

За такого підходу, імплементація всіх складових «*acquis communautaire*» у національну правову систему України, зважаючи на динамічність та стрімкість розвитку «*acquis communautaire*», може спричинити значні методологічні та правові труднощі, а також бути причиною значних фінансових витрат, пов'язаних із впровадженням «*acquis communautaire*». Вочевидь, Україна, перебуваючи в сьогоденних реаліях, виборюючи незалежність, не може нести додатковий фінансовий тягар, пов'язаних із імплементацією «*acquis communautaire*», зважаючи на що особливої уваги заслуговує питання щодо того,

яка саме частина «*acquis communautaire*» є обов'язковою для імплементації для набуття членства у Європейському Союзі.

В цілому, посилання на «*acquis communautaire*» в праві ЄС виглядають так, ніби існує єдиний і неподільний «*acquis communautaire*». Разом з тим, поняття «*acquis communautaire*» хоч і є поєднуючим для безлічі здобутків наднаціональної нормотворчості ЄС, вказаний термін не має єдиного тлумачення та має складний внутрішній поділ.

Зазвичай, термін «*acquis*» має декілька значень та сприймається як політичний принцип, який має два виміри: в першу чергу, як власне принцип, *acquis* передбачає що всі держави-члени ЄС мають прийняти *acquis* повністю та без застережень, та, по-друге, *acquis* являє собою зібрані за час існування ЄС надбання. Другим значенням *acquis* є його сприйняття як правового принципу, на якому будується вся правова доктрина Європейського Союзу. Очевидно, що таке роздвоєння значення *acquis* підживляє однозначне та оманливе поняття *acquis* як просто *acquis* як спільного доробку співдружності. Але відкритим залишається питання про те, чи лише роздвоєння на політичне та правове сприйняття ускладнює розуміння *acquis*.

Відповідь на це питання у своїх дослідженнях висловив італійський вчений К.Джиалдіно, який одним із перших висловив пропозицію щодо систематизації «*acquis*» шляхом виділення його складових елементів, а саме: *acquis* вступу, інституційний *acquis*, *acquis* Європейської економічної зони політичний *acquis* та конституційний *acquis* [10, с. 1108]. Очевидно, що для формування ґрунтованої позиції щодо того, яка або які складові *acquis* із запропонованих вченим мають значення та вплив на національне законодавство України як країни-кандидата, варто розкрити зміст кожної із них.

Конституційний *acquis* складається з фундаментальних принципів, що стосуються структури правового порядку, і прецедентного права щодо основних вимог ЄС, є недоторканим ядром, тобто абсолютним суттєвим обмеженням, яке неявно накладається на будь-який їх перегляд. Таким чином, це *acquis* повинно мати переважну силу навіть над первинними нормами, включаючи норму, що регулює сам її перегляд. Виходячи із сутнісного змісту конституційного *acquis* стає очевидним, що конституційний *acquis* є невід'ємною складовою законодавства кожної країни-члена ЄС, яким обумовлюється утворення тісних правових, економічних, політичних та інших зв'язків між членами Європейського Союзу. Відтак, імплементація конституційного *acquis* державою-кандидатом або будь-якою третьою країною, яка не є державою-членом ЄС неможлива.

Політичний *acquis* в першу чергу піддається аналізу з приводу конкретної сфери політики, на якій зосереджено увагу науковців. Одні автори обговорюють правову компетенцію для розробки політики в конкретній сфері, інші – вплив *acquis* на конкретну сферу політики, а треті – сучасне *acquis* в сенсі стану справ у конкретній сфері. Так, серед питань, які дослідники аналізують у зв'язку з політичним *acquis* центральне місце посідають питання щодо можливого впливу *acquis* на швейцарську банківську таємницю; освітню політику; продовольчу політику; сільське господарство; економічну та монетарну політику; конкурентну політику; політику щодо функціонування внутрішнього ринку; зовнішню політику; політику щодо кордонів; екологічну політику. Вказане свідчить, що політичний *acquis*, як і конституційний, тісно пов'язаний і самим

функціонуванням ЄС, та має визначальний вплив лише щодо держав-членів Європейського Союзу. Загалом, політика ЄС та *acquis* у цій галузі дійсно має вплив на Україну, адже політичним *acquis* зокрема обумовлюється і зовнішня політика ЄС у різних сферах. Між тим, варто визнати, що політичний *acquis* є здобутком наднаціонального утворення – Європейського Союзу, та виражає собою спільну політичну волю держав-членів ЄС, у зв'язку із чим імплементація політичного *acquis* Україною як державою-кандидатом в повному об'ємі або будь-якою третьою країною, яка також, як і Україна, не є державою-членом ЄС, неможлива. Разом з тим, часткове приєднання до різноманітних політичних рішень, впроваджених інституціями ЄС державою-кандидатом є цілком можливим та сприяє наближенню країни-кандидата до вступу до складу Європейського Союзу.

Acquis Європейської економічної зони (далі по тексті – ЄЕЗ). Режим ЄЕЗ був запроваджений у 1992 році Європейським Співтовариством та країнами Європейської асоціації вільної торгівлі (далі по тексті – ЄАВТ), які на той час входили до нього. Фактично, режим ЄЕЗ є набором правил, який забезпечує вільний рух товарів, послуг, капіталів і робочої сили країн-членів ЄС та країн-учасників ЄАВТ. Існує думка, що *acquis* ЄЕЗ має значення, подібне до значення конституційного та політичного *acquis*. Разом з тим, такий підхід не відповідає дійсності. Так, після вступу Австрії, Швеції та Фінляндії ЄЕЗ поширюється також на Норвегію та Ісландію, а це означає, що ці країни близькі до того, щоб стати повноправними членами ЄС в економічному, але не в політичному плані.

Питання щодо потреби імплементації *acquis* ЄЕЗ для України є доволі спірним з огляду на те, що Україна, будучи країною-кандидатом на вступ до ЄС, не входить до складу ані ЄЕЗ, ані ЄАВТ. При цьому, розділом IV «Торгівля і питання пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікованої із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014 (далі – Угода про асоціацію) [11], було унормовано питання утворення між Україною та ЄС так званої «поглибленої та всеохопної зони вільної торгівлі», внаслідок чого Україна отримала можливість вести економічну діяльність у вибраних секторах Єдиного ринку Європейського Союзу.

Варто відмітити, що законодавство ЄС, що регулює діяльність в межах ЄЕЗ та законодавство ЄС, що регулює діяльність в межах Єдиного ринку, знаходиться у тісному взаємозв'язку та перетинається, чим відповідно ускладнюється пошук відповіді на питання щодо потреби та доцільності імплементації Україні як державі-кандидату *acquis* ЄЕЗ. На наше переконання, *acquis* ЄЕЗ є обов'язковим виключно щодо держав-членів ЄС та держав-членів ЄАВТ, які входять до Європейської економічної зони. Для України, як кандидата на вступ до ЄС, *acquis* ЄЕЗ є обов'язковим з моменту набуття статусу країни-члена ЄС, що підтверджується ст. 128 Угоди про Європейську економічну зону.

Інституційний *acquis*, як відмічає К.Джиалдіно, являє собою «засіб захисту унікальності та оригінальності моделі, створеної Паризьким та Римським договорами, та уникнення ризику її фундаментальної модифікації внаслідок міжкурядових позицій, які можуть призвести до ренаціоналізації інституцій Співтовариства, навіть до ренаціоналізації політики Співтовариства» [10, с. 1100].

Фактично, інституційний *acquis* виступає запобіжником для неправомірних зловживань, засобом підтримання стабільності та надійності Європейського Союзу як надурядової міжнародної організації, і, відповідно, інституційний *acquis* має бути обов'язковою частиною національного законодавства держав-членів ЄС. Разом з тим, інституційний *acquis* не може та не має бути імплементований жодною країною, яка не входить до складу ЄС, навіть за умови наявності статусу країни-кандидата.

Найбільш вагомий та важливий вплив для України як держави-кандидата, а також для національного законодавства України має *acquis* вступу або *acquis* приєднання. *Acquis* вступу є особливою частиною здобутку Європейського Союзу, що обумовлюється наступним. Як нами зазначалося, тлумачення терміну «*acquis*» здійснюється в політичному та юридичному аспектах, що обумовлює дихотомію власне *acquis* як спільного здобутку ЄС. Разом з тим, досліджуючи *acquis* вступу К. Джиалдіно вводить третій аспект: нормативний *acquis*, тобто положення, які «виходять за межі права Співтовариства в строгому сенсі» [10, с. 1092], включаючи конкретні договори, пов'язані з європейською інтеграцією. *Acquis* вступу включає в себе всі акти ЄС, так чи інакше пов'язані із реалізацією країно-кандидатом до складу ЄС копенгагенських критеріїв, і, одночасно, *acquis* як спільний доробок ЄС виступає четвертим критерієм вступу до ЄС. В підсумку, *acquis* вступу охоплює весь об'єм правової спадщини ЄС, яку на момент вступу до складу Європейського Союзу, має імплементувати держава-кандидат.

Потенційно, *acquis* приєднання включає в себе не лише правові норми та судові рішення, але й теперішні та майбутні політичні рішення, що були прийняті Європейським Союзом щодо країни-кандидата. Окрім того, *acquis* вступу складається не лише з правових норм, а й з механізмів їх реалізації, що є прийнятними для європейського співтовариства (зокрема, йдеться про правозастосування імплементованих стандартів органами виконавчої влади та судами). За таких обставин, *acquis* вступу є ширшим за поняття *acquis* ЄС за кількістю суб'єктів, на яких воно поширюється, адже *acquis* вступу є обов'язковим як для країн-членів ЄС, так і для держав-кандидатів.

Окрім цього, визначаючи сутність *acquis* вступу, неможливо не згадати ще два важливі аспекти: по-перше, *acquis* вступу, як і *acquis communautaire*, є явищем динамічним, відповідно, зміст *acquis* вступу постійно розширюється, та, по-друге, для кожної країни-кандидата до складу ЄС *acquis* вступу унікальне, адже *acquis* вступу являє собою не лише зріз правової та політичної спадщини Європейського Союзу, сформованої на момент вступу країни-кандидата до складу ЄС, а й від стану розвитку правових та політичних механізмів у країни-кандидата.

Окресленими двома аспектами *acquis* вступу пояснюється те, що зміст та обсяг *acquis* вступу формується для кожного кандидата на вступ вже на етапі підготовки до вступу до ЄС індивідуально, та визначається на підставі спільного формування середньострокових пріоритетів з метою якнайшвидшого виконання кожного з чотирьох копенгагенських критеріїв.

Для України центральним нормативно-правовим актом у цій галузі є Угода про асоціацію [11], яка, по суті, визначає зміст та обсяг *acquis* приєднання для України. Зважаючи на правову природу Угоди про асоціацію, та наміри України набути повноправне членство в ЄС, беззаперечним є визнання *acquis* вступу обов'язковим до імплементації в національну правову систему (зважаючи на взяті Україною зобов'язання за Угодою

про асоціацію) з метою адаптації національного законодавства та наближення власне набуття повноправного членства в Європейському Союзі.

Варто відзначити визначальний вплив *acquis* вступу на національне законодавство України, адже саме впровадження європейських механізмів в правову систему України створило підґрунтя для реформування низки важливих галузей. Зокрема, на виконання Угоди про асоціацію проведено судову реформу, реформу децентралізації, антикорупційну реформу тощо. Окрім цього, Міністерством фінансів України з метою інформування громадян України щоквартально здійснюється публікація звіту щодо виконання Угоди про асоціацію [12].

Зазначене підтверджує значний вплив *acquis* вступу на національне законодавство України, а також серйозність намірів нашої держави. Так, у лютому 2023 року ЄС було опубліковано аналітичну доповідь, в якій опубліковано оцінку впровадження *acquis* у національне законодавство України за шістьма кластерами, або тематичними блоками (основоположні права та свободи; внутрішній ринок; конкурентоспроможність та інклюзивне зростання; «зелений» порядок денний та сталий взаємозв'язок; ресурси, сільське господарство та єдність; зовнішні відносини) та тридцятьма п'ятьма главами, та Україна у сумі отримала 69 балів, що свідчить про середній рівень імплементації у національне законодавство України *acquis* ЄС.

Висновки. Загалом, надаючи оцінку значенню *acquis communautaire* в праві Європейського Союзу, варто переоцінити його вплив на формування та функціонування всієї правової системи ЄС. *Acquis communautaire* являє собою політичну, правову, економічну та культурну спадщину ЄС, та будучи здобутком Європейського Союзу пронизує собою усі сфери функціонування ЄС та кожної держави-члена ЄМ, а також впливає на політичне, економічне та правове буття держав-кандидатів на вступ.

Acquis communautaire є явищем складним та багатоманітним, на підставі чого було проведено систематизацію «*acquis*» шляхом виділення його складових елементів, а саме: *acquis* вступу, інституційний *acquis*, *acquis* Європейської економічної зони, політичний *acquis* та конституційний *acquis*.

На підставі ґрунтовного аналізу складових *acquis communautaire* було з'ясовано, що не зважаючи на зміст та значення, деякі елементи, як-то конституційний *acquis* та інституційний *acquis*, мають фундаментальне значення та обов'язковість імплементації лише державами-членами ЄС. *Acquis* Європейської економічної зони поширюється не лише на держав-членів ЄС, а також і на країни, що входять до Європейської асоціації вільної торгівлі, що обумовлює поширення на країни, що входять до ЄАВТ, вимоги щодо імплементації *acquis* ЄЕЗ. Для України, як кандидата на вступ до ЄС, *acquis* ЄЕЗ, так само як і є обов'язковим з моменту набуття статусу країни-члена ЄС, що підтверджується ст. 128 Угоди про Європейську економічну зону. Політичний *acquis* є здобутком наднаціонального утворення – Європейського Союзу, та виражає собою спільну політичну волю держав-членів ЄС, у зв'язку із чим імплементація політичного *acquis* Україною як державою-кандидатом в повному об'ємі або будь-якою третьою країною, яка також, як і Україна, не є державою-членом ЄС, неможлива. Разом з тим, часткове приєднання до різноманітних політичних рішень, впроваджених інституціями ЄС державою-кандидатом є цілком можливим та сприяє наближенню країни-кандидата до вступу до складу Європейського Союзу.

Найбільш вагомий та важливий вплив для України як держави-кандидата, а також для національного законодавства України має *acquis* вступу, яке включає в себе не лише правові норми та судові рішення, але й теперішні та майбутні політичні рішення, що були прийняті Європейським Союзом щодо країни-кандидата. Також слід підкреслити, що *acquis* вступу складається не лише з правових норм, а й з механізмів їх реалізації, що є прийнятними для європейського співтовариства (зокрема, йдеться про правозастосування імплементованих стандартів органами виконавчої влади та судами). За таких обставин, *acquis* вступу є ширшим за поняття *acquis* ЄС за кількістю суб'єктів, на яких воно поширюється, адже *acquis* вступу є обов'язковим як для країн-членів ЄС, так і для держав-кандидатів. Зміст та обсяг *acquis* вступу формується для кожного кандидата на вступ вже на етапі підготовки до вступу до ЄС індивідуально, та визначається на підставі спільного формування середньострокових пріоритетів з метою якнайшвидшого виконання кожного з чотирьох копенгагенських критеріїв. Для України зміст та обсяг *acquis* вступу сьогодні визначається Угодою про асоціацію, положення якої поступово впроваджуються в національну правову систему, адаптуючи правову систему України до правової системи ЄС. Таким чином, серед всіх елементів *acquis communautaire* Україною на сьогоднішній день здійснюється повноцінне впровадження лише *acquis* вступу, що підтверджує вплив *acquis communautaire* та *acquis* вступу зокрема на національну правову систему та законотворчість України.

Література:

1. Про Основні напрями зовнішньої політики України: Постанова Верховної Ради України від 02.07.1993 № 3360-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text> (дата звернення 15.01.2025)
2. Про Основні напрями зовнішньої політики України: Постанова Верховної Ради України від 02.07.1993 № 3360-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text> (дата звернення 15.01.2025)
3. Програма інтеграції України до Європейського Союзу: Президент України від 14.09.2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001100-00#top> (дата звернення 15.01.2025)
4. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> (дата звернення 16.01.2025)
5. «Towards the Enlarged Union» Strategy Paper and Report of the European Commission on the progress towards accession by each of the candidate countries) (COM (2002) 700 final).
6. EUR-Lex. Access to European Union law. URL: <https://eur-lex.europa.eu/> (дата звернення 16.01.2025)
7. Петров Р.А. Транспозиція «acquis» Європейського Союзу у правові системи третіх країн: Монографія. Київ: Істина, 2012. 384 с.
8. Діп І.Ю. Основні характеристики «Acquis Communautaire» Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. С. 348-355.
9. Муравйов В.І. Правові засади регулювання економічних відносин Європейського Союзу з третіми країнами (теорія і практика). Київ: Академ-Прес, 2002. 426 с.
10. Gialdino, Carlo Curti. Some reflections on the *acquis communautaire*. *Common Market Law Review*, 32(5), 1995. S. 1089-1121.
11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#top (дата звернення 17.01.2025)
12. Міністерство фінансів України: офіційний веб-сайт. URL: <https://mof.gov.ua/uk/vikonannja-ugodi-pro-asociaciju> (дата звернення 17.01.2025)

Damaskin M. Acquis communautaire in the law of the European union and its significance for the national legislation of Ukraine

Summary. The article is devoted to the study of the concept and essence of *acquis communautaire* as a common political and legal heritage of the European Union, and its significance and impact on the national legislation of Ukraine. It is established that the *acquis communautaire* is a political, legal, economic and cultural heritage of the EU which is in the process of constant dynamic development. The author determines that the complex internal structure of the *acquis communautaire* necessitates the identification of the elements of the *acquis communautaire* and their legal analysis. It is emphasized that the need to study the *acquis communautaire* is primarily due to Ukraine's aspiration to acquire full membership in the European Union, since a key condition for accession is the ability of a candidate country to implement the *acquis communautaire* into national legislation and legal system. It is determined that the greatest influence on Ukrainian legislation is exerted by the *acquis communautaire* as a work product defined by the European Union jointly with Ukraine, which takes into account the individual characteristics of the national legal system and has a unique content in terms of the scope of the EU *acquis* to be implemented at the stage of preparation for accession to the EU. It is determined that the central act which actually determines the content and scope of the accession *acquis* for Ukraine is the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand, which defines the EU legal acts and standards which should be reflected in the national legislation of Ukraine. Attention is drawn to the importance of the accession *acquis* for Ukraine as a candidate state and for the national legislation of Ukraine, which includes not only legal norms and court decisions, but also current and future political decisions taken by the European Union with regard to the candidate country. The author analyzes other constituent elements of the *acquis communautaire*, in particular, the institutional *acquis*, the *acquis* of the European Economic Area, the political *acquis* and the constitutional *acquis*, and their impact on the national legislation of Ukraine.

Key words: *acquis communautaire*, European integration, European Union, Association Agreement, national legislation, *acquis* accession.